
NE-EDITOVANA VERZIJA

Komitet za ljudska prava

Završna zapažanja o trećem periodičnom izveštaju Srbije *

1. Komitet je na 3341. i 3342. sastanku, održanom sedmog i osmog marta 2017. godine razmatrao treći periodični izveštaj Srbije (CCPR/C/SRB/3). Na 3364. sastanku Komiteta, održanom 23. marta 2017. godine, usvojena su ova zaključna zapažanja.

A. Uvod

2. Komitet pozdravlja podnošenje trećeg periodičnog izveštaja Srbije i informacija predstavljenih u istom. On izražava zahvalnost na prilici da obnovi konstruktivni dijalog sa brojnom delegacijom države ugovornice o merama koje su preduzete u cilju sprovođenja odredbi Pakta tokom perioda izveštavanja. Komitet je zahvalan državi ugovornici na pisanim odgovorima (CCPR/C/SRB/Q/3/Add.1) na listu pitanja (CCPR/C/SRB/Q/3) koji su bili dopunjeni usmenim odgovorima delegacije, kao i na dopunskim informacijama koje su bile pružene pismenim putem.

3. Komitet podseća na prethodna zaključna zapažanja (pogledati CCPR/C/UNK/CO/1) i napominje da država ugovornica nastavlja da se izjašnjava da nije u stanju da prati primenu Pakta na Kosovu** usled činjenice da, u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti 1244 (1999), civilnu vlast sprovodi UNMIK. Komitet smarta da se Pakt i dalje odnosi i na Kosovo, i tome shodno podstiče UNMIK da, u saradnji sa Kosovskim institucijama i bez predrasuda u odnosu na konačni pravni status Kosova, dostavi izveštaj o stanju ljudskih prava tamo.

B. Pozitivni aspekti

4. Komitet pozdravlja sledeće institucionalne i zakonske mere koje je država ugovornica preuzela:

(a) Usvajanje Zakona o izvršenju krivičnih sankcija i Zakona o izvršenju vazavodskih sankcija i mera 2014. godine;

(b) Usvajanje Nacionalne strategije za poboljšanje položaja žena i unapređivanje rodne ravnopravnosti (2016-2020) i Akcionog plana (2016-2018) za njihovu implementaciju;

(c) Uspostavljanje Koordinacionog tela za rodnu ravnopravnost 2014. godine;

* Usvojena od strane Komiteta tokom tokom njegove 119 sednice (6.-29. mart, 2017. godine).

** Svako spominjanje Kosova u ovom dokumentu bi trebalo da se shvati kao da je u potpunosti u skladu sa Rezolucijom Saveta bezbednosti 1244 (1999).

- (d) Usvajanje novog Zakon o sprečavanju nasilja u porodici tokom 2016. godine.
5. Komitet takođe pozdravlja ratifikaciju sledećih instrumenata, ili pristupanje države potpisnice sledećim instrumentima:
- (a) Međunarodne konvencije za zaštitu svih lica od prisilnog nestanka 18. maja, 2011. godine;
- (b) Konvenciju Saveta Evrope o sprečavanju i borbi protiv nasilja nad ženama i nasilja u porodici 31. oktobra, 2013. godine;
- (c) Potpisivanje sa Republikom Bosnom i Hercegovinom Protokola o saradnji u potrazi za nestalim osobama, 2015. godine.

C. Glavna pitanja od interesa i preporuke

Opcioni protokol i domaća primenljivost pakta

6. Dok Komitet pozdravlja uspostavljanje Saveta za praćenje primene preporuka mehanizama Ujedinjenih nacija za ljudska prava, ostaje i dalje zabrinut zbog nedostatka jasnih zakonskih mehanizama za sprovođenje i nadgledanje sprovođenja stavova usvojenih od strane Komiteta pod okriljem Opcionog protokola. Komitet konstatuje da su odredbe Pakta integrisane u domaće pravo te mogu biti zaštićene u sudu. Doduše, on žali činjenicu što je svest pravosuđa i pravne zajednice o praktičnoj primenljivosti Pakta u domaćem pravnom sistemu i dalje naizgled ograničena (čl. 2).

7. Država ugovornica bi trebalo da obezbedi da se Stavovi Komiteta sistematski distribuiraju i sprovede, uključujući Stavove o slučaju Novaković i Novaković protiv Srbije, kao i da unapredi napore kako bi osigurala da vlasti, specijalno sudije, tužioci i advokati, budu svesne primenljivosti odredaba Pakta u državi ugovornici.

Pravni okvir protiv diskriminacije

8. Dok Komitet konstatuje Strategiju za prevenciju i zaštitu od diskriminacije, i dalje je zabrinut zbog: (a) nedostataka, ili odlaganja, u praktičnoj primeni Strategije; (b) ne prepoznavanje posredne diskriminacije u postojećim zakonima o prevenciji diskriminacije; (c) nedostatka informacija o parničnom postupku i ograničenog broja krivičnih postupaka na osnovu diskriminacije; i (d) činjenice da država ugovornica nije uspela da sakupi razvrstane podatke o etničkim i rasnim manjinama (čl. 2, 3, 26 i 27).

9. Država ugovornica bi trebalo da: (a) preduzme konkretne korake kako bi obezbedila sprovođenja Akcionog plana za implementaciju Strategije za prevenciju i zaštitu od diskriminacije na pravovremen i efektivan način; (b) obezbedi da se planirane dopune zakona o diskriminaciji osvrnu na posrednu diskriminaciju na adekvatan način; (c) poveća kapacitete Poverenika kako bi mogao da podnese tužbu na osnovu zakona o zabrani diskriminacije; (d) ojača kapacitet pravosuđa da sprovodi Zakon o zabrani diskriminacije u krivičnim i parničnim postupcima, tako što će, između ostalog, obučavati sudije, pripadnike organa reda i advokate o zabrani diskriminacije; i (f) dozvoli prikupljanje podataka i razvije alatke koje bi omogućile državi ugovornici da proceni i obezbedi efektivno uživanje ljudskih prava i osnovnih sloboda svim rasnim i etničkim manjinama, i koristi te podatke u svrhu planiranja i evaluacije.

Zločini iz mržnje

10. Komitet je zabrinut da, uprkos naporima države ugovornice u borbi protiv krivičnih dela motivisanih mržnjom, zločini iz mržnje, specijalno protiv Roma, i dalje preovladavaju u državi ugovornici. Konstatujući dopune na član 54 tačka a. Krivičnog zakonika koje uvode otežavajuće okolnosti za zločine počinjene na osnovu mržnje prema osobama određene rase, religije, nacionalnosti ili etniciteta, pola, seksualne opredeljenosti ili rodnog identiteta, Komitet žali što država ugovornica nije pružila primere primene istih u praksi (čl. 2, 6, 20 i 26).

11. Država ugovornica bi trebalo da: (a) poveća napore u promovisanju tolerancije prema osobama drugačijeg etniciteta, drugačije nacionalnosti, rase, religije kao i prema drugim manjinama, uključujući Rome; i (b) da efikasno sprovodi član 54, tačku a Krivičnog zakonika, pri tome obezbeđujući da se zločini iz mržnje identifikuju i brzo istraže, da se navodni počinioci procesuiraju i da se, u slučaju da su osuđeni, kazne adekvatnim sankcijama.

Diskriminacija LGBTI osoba i osoba sa HIV-om

12. Komitet izražava zabrinutost: (a) jer je nivo diskriminacije, netolerancije i nasilja prema LGBTI osobama i dalje veoma visok; (b) jer pravne posledice prilagođavanja ili promene pola trenutno nisu regulisane pravnim okvirima i ne postoji pravo na preferiran pol u nedostatku hirurške intervencije; (c) jer se osobe sa HIV-om i dalje suočavaju sa diskriminacijom i povredama njihove privatnosti, specijalno u kontekstu zdravstvene zaštite (čl. 2, 7, 16 i 26).

13. Država ugovornica bi trebalo da: (a) pojača mere usmerene ka suzbijanju svih oblika društvene stigmatizacije, diskriminacije i nasilja prema osobama zasnovane na seksualnom opredeljenju, rodnom identitetu i HIV statusu; i (b) uvede postupak za pravno priznavanje rodnog opredeljenja koji će biti kompatibilan sa odredbama Pakta.

Ekskluzija/isključivanje Roma

14. Komitet ponavlja svoju zabrinutost što, pored napora države ugovornice, pripadnici Romske populacije i dalje pate zbog široko rasprostranjene diskriminacije i isključivanja, nezaposlenosti, prinudnih iseljenja i de facto segregacije u pogledu obrazovanja i stanovanja. Naglašavajući napredak države ugovornice u pogledu registracije, Komitet je zabrinut zbog problema sa kojima se interno raseljeni pripadnici Romske populacije i dalje susreću, pre svega u odnosu na (a) registraciju rođenja i prebivališta i sticanje ličnih dokumenta, usled, između ostalog, uske interpretacije Zakona o prebivalištu i boravištu građana; i (b) integraciju u društvo, i (c) prijavljene loše uslove u kolektivnim centrima (čl. 2, 7, 16, 17, 24 i 26).

15. Država članica bi trebalo da uveća svoje napore u: (a) promovisanju pristupa članova Romske zajednice mogućnostima i servisima u svim poljima, bez diskriminacije; (b) olakšavanju i omogućavanju registracije dece čiji roditelji ne poseduju lična dokumenta i omogućiti pribavljanje dokumenata interno raseljenim Romima nastanjenim u neformalnim naseljima, između ostalog time što će razmotriti Zakon o prebivalištu i boravištu građana; (c) radu sa interno raseljenim Romskim zajednicama kako bi razvila trajna rešenja koja bi im odgovarala, uključujući lokalnu integraciju; i (d) preduzimanju svih neophodnih koraka ka implementaciji Strategije za socijalno uključivanje Roma i Romkinja u Republici Srbiji.

Osobe sa invaliditetom

16. Dok Komitet primećuje da je država ugovornica postigla izvestan napredak, izražava zabrinutost (a) jer se osobe sa invaliditetom i dalje suočavaju sa mnogim preprekama u pogledu pristupa pravdi, obrazovanju, zaposlenju, i političkoj participaciji. Komitet takođe konstatuje sa zabrinutošću: (b) prisilan smeštaj u medicinske institucije, izolaciju i prisilan tretman velikog broja osoba sa mentalnim, intelektualnim i psihosocijalnim smetnjama; (c) neadekvatnost trenutnog zakonskog okvira u pogledu postizanja deinstitucionalizacije i poboljšanja odgovarajućeg sistema za pružanje podrške u zajednici; (d) prijavljeno prekomerno korišćenje instituta lišenja poslovne sposobnosti, uključujući potpunu poslovnu sposobnost, koja nesrazmerno utiče na osobe sa invaliditetom, i (e) ograničen obim zaštite protiv diskriminacije po osnovu invaliditeta (čl. 2, 7, 14, 16, 25 i 26).

17. Država ugovornica bi trebalo da: (a) preuzme odgovarajuće mere kako bi se osiguralo da osobe sa invaliditetom uživaju svoja prava bez diskriminacije; (b) preuzme sve neophodne mere za sprovođenje politike deinstitucionalizacije osoba sa invaliditetom kroz odgovarajuće sisteme pružanja zaštite u zajednici; (c) obezbedi da se sve odluke o izolaciji, smeštaju ili tretmanu osoba sa mentalnim, intelektualnim ili

psihosocijalnim smetnjama sprovode tek nakon temeljnog medicinskog ispitivanja, da sve restrikcije budu u skladu sa zakonom i neophodne i proporcionalne u odnosu na pojedinačne okolnosti osobe, kao i da uključuju garancije delotvornog pravnog leka, i da se svi navodi zloupotrebe temeljno ispituju, kao i da se nametne krivična odgovornost za iste; (d) pravi dopune zakona kako bi eliminisala potpuno lišavanje poslovne sposobnosti i jača svoje napore u ponovnom uspostavljanju poslovne sposobnosti osoba sa invaliditetom; i (e) prizna uskraćivanje razumnog smeštaja za osobe sa invaliditetom kao oblik diskriminacije, i prepozna invaliditet kao jedan od osnova za zločin iz mržnje.

Rodna ravnopravnost i diskriminacija žena

18. Dok Komitet konstatuje da je Srbija preduzela mere ka poboljšanju zastupljenosti žena u javnoj sferi, patrijarhalni kulturni obrasci i stereotipične rodne uloge muškaraca i žena i dalje preovladavaju u srpskom društvu. Komitet je takođe zabrinut zbog: (a) položaja žena koje spadaju u ugrožene grupe; (b) prijavljenih slučajeva ugovorenih dečijih brakova u Romskim zajednicama; i (c) nedovoljnog sprovođenja Zakona o rodnoj ravnopravnosti (čl. 2, 3, 7, 23 i 26).

19. Država ugovornica bi trebalo da: (a) nastavi rad na podizanju svesti o ravnopravnosti žena u cilju suzbijanja svih predrasuda i stereotipa protiv žena; (b) preuzme sve neophodne mere kako bi zaštitila žene u ugroženim grupama, uključujući zaštitu od ranih brakova; i (c) osigura da se zakonski okviri u vezi rodne ravnopravnosti u potpunosti primenjuju na svim nivoima.

Nasilje protiv žena i dece, uključujući nasilje u porodici

20. Dok Komitet pozdravlja napore države ugovornice, zabrinut je da teški oblici nasilja prema ženama i deci, uključujući nasilje u porodici, u praksi i dalje preovladavaju. Komitet je specijalno zabrinut zbog neadekvatnosti odgovora organa za sprovođenje zakona, i pravosudnih organa, na slučajeve porodičnog nasilja, utoliko što je broj prijavljenih slučajeva koji rezultiraju u optužnicama i presudama mali (čl. 2, 3, 6, 7 i 26).

21. Država ugovornica bi trebalo da poveća napore tako što će, između ostalog: (a) obezbediti da zadovoljavajuća mera tehničkih i finansijskih resursa i obuka budu posvećeni rešavanju problema nasilja protiv žena i dece; (b) pojačati napore u podizanju svesti šire javnosti o problemu nasilja protiv žena i dece; (c) dati ženama jasno do znanja da u okviru Zakona o spečavanju nasilja u porodici postoji mogućnost traženja zabrane prilaska, i uložiti napore ka efikasnoj implementaciji i sprovođenju tog zakona; i (d) obezbediti da slučajevi nasilja u porodici budu temeljno istraženi, da se počinioci krivično gone i da, u slučaju presude, budu sankcionisani srazmerno težini zločina.

Nestale osobe i odgovornost za prethodna kršenja ljudskih prava

22. Dok Komitet pozdravlja napore države ugovornice, i dalje je zabrinut zbog: (a) ograničenog napretka u potrazi za nestalim osobama; (b) niske stope gonjenja za ratne zločine počinjene tokom oružanih sukoba, uključujući zločine počinjene od strane srednje i visoko rangiranih zvaničnika; (c) uske definicije žrtvi u Zakonu o pravima civilnih invalida rata i oštećenih po Zakonu o krivičnom postupku, i uslov da žrtve proglase nestale osobe mrtvim kako bi primile kompenzaciju; i (d) nedostatka sredstava za Tužilaštvo za ratne zločine, nedostatka novog Tužioca za ratne zločine i navodnog pritiska od strane države na Tužilaštvo (čl. 2, 6, 7, 9 i 16).

23. Država ugovornica bi trebalo da: (a) nastavi da istražuje sve nerešene slučajeve nestalih osoba kako bi razjasnila njihovu sudbinu i mesto boravka i da se postara da žrtve i njihove porodice budu informisane o ishodima istrage; (b) se postara da se svi počinioci ratnih zločina procesuiraju, uključujući srednje i visoko rangirane zvaničnike; (c) dopuni Zakon o pravima civilnih invalida i Zakon o krivičnom postupku kako bi proširila definiciju žrtve i oštećene strane i obezbedi da sve žrtve prisilnog nestanka imaju efektivno pravo na punu naknadu štete u skladu sa standardima ljudskih prava; i (d) pruži Tužilaštvo za ratne zločine odgovarajuća

sredstva, bez odlaganja imenuje novog Tužioca za ratne zločine i osigura nezavisnost Tužilaštva kako bi moglo efikasno da sprovodi svoj mandat.

Smrt ili nestanak iz porodilišta

24. Komitet je zabrinut zbog nedostatka zakona koji obezbeđuje kompenzaciju roditeljima novorođene dece koja su između 1970-ih i 1990-ih navodno preminula ili nestala iz porodilišta (čl. 2, 6 i 23).

25. Država ugovornica bi trebalo da preduzme korake kako bi obezbedila ubrzano usvajanje zakona koji bi se odnosio na navodne smrti ili nestanke novorođenčadi i pružio roditeljima pojedinačnu kompenzaciju.

Zabrana torture i zlostavljanja

26. Komitet je zabrinut da: (a) definicija torture i dalje nije u skladu sa članom 7 Pakta; (b) nezavisne istrage tužioca u svim slučajevima gde ima opravdanih razloga za verovanje da je delo mučenja ili zlostavljanja počinjeno nisu sistematične; (c) je stopa krivičnog gonjenja za dela mučenja ili zlostavljanja i dalje niska i osuđeni počinioци dobijaju blage kazne; i (d) je žrtvama otežan pristup reparacijama usled visokih standarda dokazivanja štete, nametnutog od strane sudova i statuta ograničenja njihovih tvrdnji (čl. 2 i 7).

27. Država ugovornica bi trebalo da preduzme mere da: (a) izmeni Krivični zakonik tako da sadrži definiciju torture koja je u potpunosti u skladu sa članom 7 Pakta i drugim međunarodno priznatim normama; (b) obezbedi da nezavisno telo sprovodi efektivna istraživanja svih verodostojnih navoda o delima mučenja ili zlostavljanja; (c) izmeni zakon tako da osigura da činovi mučenja ili zlostavljanja budu kažnjena kaznama koje su srazmerne njihovoj ozbiljnoj prirodi i ukine statut ograničenja za zločine torture i zlostavljanja; i (d) ukloni sve prepreke ka uživanju prava žrtava na pravni lek.

Osobe lišene slobode

28. Dok Komitet pozdravlja napore države ugovornice, zabrinut je zbog kontinuirane prenatrpanosti u zatvorima; loših uslova pritvora, specijalno u prostorijama pritvornih jedinica u policijskim stanicama; i nedovoljne količina servisa zdravstvene zaštite i smislenih aktivnosti za zatvorenike (čl. 7 i 10).

29. Država ugovornica bi trebalo da unapredi svoje napore u smanjivanju prenatrpanost u zatvorima, kroz između ostalog nastavak razvijanja alternativna pritvoru, poboljšanja uslova pritvora, uključujući pristup zdravstvenoj zaštiti i aktivnostima, i da poboljša napore usmerene ka garantovanju prava zatvorenika da budu tretirani dostojanstveno.

Trgovina ljudima i prisilni rad

30. Komitet zabrinjava (a) prisustvo domaćih i stranih kriminalnih grupa koje se bave trgovinom ljudima, i eksploatacija velikog broja migranata i izbeglica od strane tih grupa u državi ugovornici. Takođe je i dalje zabrinut zbog: (b) informacije da Nacionalnom koordinatoru za borbu protiv trgovine ljudima nije dostavljen formalni radni plan niti budžet; i (c) situacija sa decom koja su bila ili žrtve trgovine ili eksploatisana od strane svoje porodice i drugima koji rade, prose ili se bave prostitucijom pod prisilom (čl. 7, 8, 13 i 24).

31. Država ugovornica treba da: (a) ojača mere za prevenciju i borbu protiv trgovine ljudima, sa specifičnim fokusom na migrante i izbeglice; (b) posveti neophodna sredstva za istraživanje slučajeva trgovine ljudima protiv svih počinioца; (c) pruži Nacionalnom koordinatoru za borbu protiv trgovine ljudima neophodna sredstva i formalni radni plan; (d) obezbedi da se deca udalje od porodica odgovornih za njihovu eksploataciju, i da se u potpunosti prepoznaju kao žrtve a ne kao počinioци zločina; (e) obezbedi da se radnoj inspekciji i svim relevantnim koordinacionim telima pruže neophodna sredstva, obuke, i pristup kako bi mogli da identifikuju i spreče dečiji rad; i (f) razvije programe za rehabilitaciju žrtava trgovine ljudima i prisilnog rada, uključujući decu.

Izbeglice i tražioci azila

32. Iako Komitet prepoznaje postojeće izazove u vezi sa izbeglicama i njihovim uživanjem osnovnih pravnih mehanizama zaštite, zabrinut je zbog: (a) postojanja značajnog broja prepreka i kašnjenja u procesu registracije, intervjuisanja i dodeljivanja identifikacije tražiocima azila i niskog broja dodeljenih statusa azila; (b) prijavljenih slučajeva uskraćivanja pristupa teritoriji Srbije i proceduri azila kroz “push-back”; i pogrešne primene principa “sigurne treće zemlje”, uprkos zabrinutosti u vezi sa uslovima u nekim od tih zemalja; i zbog (c) neadekvatnih uslova u prihvatnim centrima, kao i zbog toga što se nepraćena deca smeštaju u centre sa odraslima, i nedostatka nege za osobe izvan centara. Komitet je takođe zabrinut zbog (d) činjenice da deca bez pratnje roditelja ili staratelja nemaju adekvatan pristup starateljima koji bi pravili odluke u njihovom najboljem interesu, i (e) neadekvatnih procedura za utvrđivanje starosnog doba deteta (čl. 6, 7, 13 i 24).

33. Država ugovornica bi trebalo strogo da se pridržava svojih nacionalnih i međunarodnih obaveza tako što će: (a) obezbediti da pristup formalnoj proceduri za dobijanje azila bude dostupan na svim graničnim prelazima, uključujući i na međunarodnim aerodromima i u tranzitnim zonama i da sve osobe koje stupaju u direktan kontakt sa izbeglicama budu adekvatno obučene; (b) obezbediti da se svi podneti zahtevi za azil preispitaju u kratkom roku i na individualnoj bazi sa punim poštovanjem principa *non-refoulement*-a, kao i da se mogu uložiti žalbe na odbijene odluke kroz suspenzivni postupak; (c) se uzdržavati od kolektivnog proterivanja stranaca i obezbediti objektivnu analizu stepena zaštite pri proterivanju stranaca u “sigurne treće zemlje”; (d) obezbediti zadovoljavajuće uslove boravka kako unutar tako i van prihvatnih centara svim izbeglicama i tražiocima azila; i (e) tako što će obezbediti uspostavljanje odgovarajućih protokola za određivanje starosnog doba dece bez pratnje roditelja i staratelja, kao i da dobijaju odgovarajuće starateljstvo i tretman koji je u skladu sa principom najboljeg interesa deteta.

Sprovođenje pravde

34. Iako Komitet prepoznaje Nacionalnu strategiju za reformu pravosuđa i nedavne napore da se smanji veliki broj nagomilanih predmeta, zabrinut je zbog: (a) probnog perioda od tri godine za nove sudije; (b) navodnih slučajeva odmazde i vršenja pritiska na sudije, tužioce, Visoki savet sudstva i Državno veće tužilaca od strane političara i medija; (c) preostalih nerešenih sudskih predmeta; i (d) kašnjenja u usvajanju Nacrta zakona o besplatnoj pravnoj pomoći (čl. 14).

35. Država ugovornica bi trebalo da: (a) preduzme korake ka učvršćivanju nezavisnosti sudstva, koji bi uključivali obezbeđivanje mandata novim sudijama i uklanjanje političkog mešanja u rad Visokog saveta sudstva i Državnog veća tužilaca; (b) preduzme korake kako bi se osiguralo da se svi slučajevi političkog i medijskog pritiska na sudstvo i tužilaštvo strogo istražuju i sankcionišu; (c) uveća napore kako bi obezbedila da se sudjenja vrše u razumnom vremenskom roku i smanjio broj zaostalih sudskih predmeta; i (d) poveća napore za usvajanje Zakona o besplatnoj pravnoj pomoći.

Sloboda misli, savesti i veroispovesti

36. Pozivajući se na svoja prethodna zaključna zapažanja (CCPR/C/SRB/CO/2, stav 20), Komitet ponavlja svoju zabrinutost zbog praktičnih posledica pravne diferencijacije “tradicionalnih” i “ne/tradicionalnih” religija (čl. 2, 18 i 27).

37. Država ugovornica bi, u skladu sa uslovima člana 18, trebalo da garantuje poštovanje principa ravnopravnog tretmana religija u praksi.

Sloboda izražavanja

38. Komitet je zabrinut zbog (a) navoda o javnom klevetanju i zastrašivanju medijskih radnika od strane javnih funkcionera, i (b) sužavanja prostora za debatu i, naročito, gonjenja novinara i aktera civilnog društva zbog izražavanja svog mišljenja. Konstatujući privatizaciju medija, Komitet je i dalje zabrinut zbog (c) nedostatka transparentnosti u pogledu vlasništva medija i tekućeg javnog uticaja na određene medije. Komitet je takođe zabrinut zbog nekih aspekata u vezi primene Zakona o javnom okupljanju, usvojenom 26.

aprila, 2016. godine, koji bi mogli da otežavaju, a ne olakšavaju, pravo na slobodu okupljanja (čl. 19 i 21).

39. Država ugovornica bi trebalo da: (a) smesta preuzme korake ka pružanju efikasne zaštite od svih vidova zastrašivanja medijskim radnicima, i obezbedi kako propisnu istragu svih slučajeva, tako i da se svi počinioci ovih dela zastrašivanja adekvatno sankcionišu; (b) se uzdrže od krivičnog gonjenja novinara, boraca za ljudska prava, i drugih aktera iz civilnog sektora ako je svrha gonjenja odvratanje od i obeshrabrivanje slobodnog izražavanja mišljenja; (c) preduzme korake da osigura transparentnost u pogledu vlasništva medija i da se privatizovani mediji slobodni i nezavisni u skladu sa Opštim članom 34 Komiteta (2011) o slobodama mišljenja i izražavanja; i (d) razmotri primenu Zakona o javnom okupljanju od 26. januara 2016. godine kako bi se obezbedila njegova kompatibilnost sa Paktom.

Učestvovanje u javnim poslovima

40. Komitet je i dalje zabrinut zbog (a) niskog nivoa zastupljenosti manjina u državnim organima i javnoj upravi, uključujući i pripadnike Romske manjine, i sa žaljenjem konstatuje nedostatak relevantnih statističkih podata u ovoj oblasti. Takođe je zabrinut zbog (b) navoda o napadima na opozicione političke aktere i zbog ozbiljnih navoda o vršenju pritiska na birače (čl. 25).

41. Država članica bi trebalo da: (a) pojača napore usmerene ka povećanju broja pripadnika Romske manjine i drugih nacionalnih manjina u državnim organima, kako na nacionalnom tako i na lokalnom nivou uključujući, ako je to neophodno, kroz odgovarajuće privremene specijalne mere; (b) obezbedi uspostavljanje efikasnog i nezavisnog nadzornog tela i da se navodi o napadima na političare i zastrašivanju birača u kratkom vremskom roku prijavljuju, istražuju i adresiraju.

D. Distribuiranje i praćenje

42. Država ugovornica bi trebalo da, kroz Savet za praćenje primene preporuka mehanizama Ujedinjenih nacija za ljudska prava i na druge načine, široko distribuira Pakt, treći periodični izveštaj, pismene odgovore na spisak pitanja Komiteta i ove završne preporuke pravosudnim, zakonodavnim i upravnim organima, civilnom društvu, nevladinim organizacijama širom države i javnosti sa ciljem podizanja svesti o pravima koja su obuhvaćena ovim Paktom. Država ugovornica bi trebalo da se postara da se izveštaj kao i ovi završni zaključci prevedu na službene jezike zemlje ugovornice.

43. U skladu sa pravilom 71, stavom 5 Pravilnika o proceduri Komiteta, država članica se moli da u roku od godinu dana od usvajanja ovih zaključnih zapažanja pruži informacije o primeni preporuka Komiteta iz paragrafa 15 (isključivanje Roma), 33 (izbeglice i tražioci azila), 39 (sloboda izražavanja).

44. Komitet traži od države članice da dostavi svoj sledeći periodični izveštaj do 29. marta 2021. godine, i da uključi u taj izveštaj specifične i ažurirane podatke o primeni preporuka iz ovih zaključnih zapažanja, kao i iz Pakta. Komitet takođe traži od države ugovornice da se, u pripremi izveštaja, konsultuje sa civilnim sektorom i nevladinim organizacijama koje rade u zemlji. U skladu sa rezolucijom Generalne skupštine ujedinjenih nacija 68/268, ograničenje za izveštaj je 21.200 reči. Komitet takođe poziva zemlju ugovornicu da se do 29. maja 2018. godine složi da koristi uprošćeniju proceduru izveštavanja, u okviru koje Komitet pruža spisak pitanja pre podnošenja periodičnog izveštaja. Odgovor države ugovornice na taj spisak bi, u skladu sa članom 40 Pakta, predstavljao četvrti periodični izveštaj.
